

Zemědělský kalendář

2008

Zemědělský kalendář®

navázal v roce 2003
na přerušenou tradici,
jejíž počátek je v roce 1848.

Kalendář pro zemědělství
a venkov na rok 2008 ©

ROČNÍK VI. (160)

Vydává

Ing. Jiřina Šírková

Na titulní straně kresba Josefa Lady

© Josef Lada – dědic

Ilustrace ke kalendáři

Lidové pranostiky – Jan Hora

Objednávky a distribuce

info@zemedelskykalendar.cz

www.zemedelskykalendar.cz

Tel.: +420 608 127 797

Kalendář je ve volném prodeji

v celé ČR od září 2007.

Na venkově žádejte kalendář
na svých poštách, dále ve stáncích
s tiskem, hypermarketech,
vybraných knihkupectvích,
na zemědělských akcích a výstavách.

Doporučená cena 85,- Kč.

ISBN 978-80-239-8597-9

Jaký bude rok s osmičkou?

Na první pohled se rok 2008 může zdát stejně obyčejný a nic neříkající jako všechny ostatní, které nekončí nulou nebo alespoň pětkou. Pravdivost rčení, že první dojem často klame, nás napadne okamžitě, postavíme-li mu po bok jiné roky končící osmičkou.

Například od vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 uplynulo již téměř století. Sedmdesát let nás dělí od roku 1938 a událostí, které se tak rozhodným způsobem zapsaly do historie národa a do značné míry ovlivnily jeho sebevědomí i postoje k vývoji mezinárodní i vnitřní situace v dalších desetiletích, stejně jako revoluční roky 1948 a 1968.

V roce 1918 byla vydána také první československá známka a založeno Poštovní muzeum v Praze. K těmto výročím se uskuteční Světová výstava PRAGA 2008. Pořádání světových výstav poštovních známek má u nás dlouhou tradici, která začala mezinárodní výstavou PRAGA 1938, od níž uplyne již 70 let, a naposledy v roce 1998.

Z výročí významných osobností našich dějin vzpomeneme na knížete Vladislava II., který se stal českým králem v roce 1158. V březnu 1348 Karel IV. položil základní kámen Nového Města pražského, téhož roku založil také Univerzitu Karlovu a pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic položil základní kámen hradu Karlštejn. Karel IV., císař římský a král český, zemřel v roce 1378. V roce 1458 se konala slavnostní korunovace Jiřího z Poděbrad za českého krále. Z představitelů kulturního života jmenujme historika, politika, spisovatele a organizátora veřejného kulturního a vědeckého dění Františka Palackého, který se narodil roku 1798 a je považován za zakladatele moderního českého dějepisce. Nebo českého dramatika a spisovatele Josefa Kajetána Tyla, narozeného v roce 1808 a naše největší pěvkyně Ema Destinová se narodila v roce 1878.

Tím však výčet historických mezníků není zdaleka vyčerpán. Roky končící osmičkou znamenaly dějinné křížovatky také pro rolníky. Ledajakým nebyl například rok 1848, kdy Moravský zemský sněm se usnesl na zrušení roboty dnem 1. července. Revoluční události znamenaly významný zvrat, protože do tohoto roku nebyl sedlák majitelem gruntu, ale pouhým jeho držitelem, třebaže dědičným, a byl poddaným vrchnosti.

No a konečně – v roce 1848 spatřil světlo světa první Zemědělský kalendář...

Jiřina Šírková, vydavatelka

Žerty a kratochvíle

našich předků o Novém roce

Staré obyčej se ztrácejí a náhrada za ně nevytváří to, co zmizelo a postupně mizí. Vybledlý obraz ožívují s plnou barvitostí a pestrostí už jen pečlivě sepsané folkloristické sbírky, jejichž autoři podrobně popisují lidové zvyky v různých krajích naší vlasti. Jedním z nich byl i profesor Dr. Čeněk Zíbrt, který na počátku minulého století sepsal o životě lidu českého řadu svazků a zachoval tak pro budoucí generace věrný obraz starých časů.

Ve svém druhém svazku na základě starých zpráv a pamětí podrobně popisuje, jakým veselostem se lidé věnovali v období od Nového roku, na Tři krále, během masopustu, až do popeleční středy a pytlového čtvrtku:

O Novém roce tropili prý naši předkové žerty a kratochvíle všelijaké. Tomáš Řešátko Soběslavský roku 1581 horlil proti vítání Nového roku hlučnými bujnostmi, daremními klevetami a básněmi. „U předkův našich někdy ten obyčej byl, že na Nové léto (Nový rok) lid toliko k smíchu přivozovali a kratochvíl nějakou směšnou tropili, kterážto žádného užítku nepřinášela a podlé toho kázání slova Božího velice zlehčeno a v žert obřádceno bylo.“

Měli prý zvláště lidé obyčej dle chvalitebné zvyklosti vespolek se potěšovat, přitom také jedni druhým dar nového léta posílati se srdečným vinšováním vši milosti a požehnaní ku prospěchu těla i duše. V tomto směru poučuje Akantido-Mitis roku 1612 – jest obyčej starý a zvyklý u křesťanův, že při nastávání roku nového přítel příteli a známý známému nového léta začátek šťastný, s veselým prostředkem i s prospěšným skončením vinšuje. Při vinši učiněném

NOVOROČNÍ ZÁVODY V BĚHU SLEZSKÝCH ŽEN ZA KOŽICHEM NA RYTINĚ Z ROKU 1735. TATO ZVLÁŠTNÍ ZÁBAVA BÝVALA POŘÁDÁNA PŘI STŘELECKÝCH SLAVNOSTECH, ALE ZEJMÉNA NA NOVÝ ROK. OBYČEJNĚ DEVĚT NEBO DESET VYBRANÝCH ŽEN SE ÚČASTNILO BĚHU O ZÁVOD. CÍLEM BYLA TYČ UPRAVENÁ NA ZPŮSOB KŘÍŽE. UPROSTŘED BYL ZAVĚŠENÝ KOŽICH, NAHOŘE ČEPIČKA, PO STRANÁCH STŘEVÍCE A PUNČOCHY, RUKÁVNÍK A BRUMAJZL.

bývá také i dar odsílán na znamení lásky křesťanské, víry a převětivosti společné a na dokázání řečí i skutkem toho, což mysl a srdce pobožného vinšuje a žádá... Veselili se tedy staří, přáli si, posílali si dárky pode jménem koledy nového léta, malované minuce (malý kalendář) apod.

Moderních bujností v noci novoroční však staří neznali. Půlnoc na přechodu od starého k Novému roku vítali hlaholem zvonů, zpěvem hlásného na věži a odezvou zpěvu toho v osadě, za jáсотu a radovánek, že se dočkali léta nového. O půlnoci novoroční rozléhal se starodávný zpěv ponocného na uvítanou neznámé době příští...

Novoroční koleda

Rozšířený byl obyčej novoroční koledy. Děti chodívaly o novém roce s proutkem, různě dlouhým, propíchaným po celé délce dřevěnými jehlicemi, které byly ozdobeny různobarevnými ústřížky látek nebo papíru a hrachem nabodaným na koncích. Vršek zdobilo obyčejně malé jablko, oříšek nebo papírová kytice a pentlička. Děti přišly do stavení a říkaly zpěvavě: „Dej vám Pán Bůh dobrýtro na to nový líto, abyste měli leniček jako tenhle proutíček a na něm hlavičky jako tyhle hráštíčky na ten Nový rok.“ Po zpěvu koupil hospodář proutek, který si dal z jara do lnu. Děti měly většinou proutků více, aby mohly jít koledovat ještě jinam.

České zemědělství v roce 2007

aneb super potraviny

Jaké je české zemědělství, kam došlo a kam směřuje? Odpovědi na tyto jednoznačné a pro odborníka ne složité otázky se různí. Státní administrativa, respektive představitelé Ministerstva zemědělství ČR, si už řadu let nasazují růžové brýle a v podstatě bagatelizují a dezinterpretují alarmující fakta. My, zástupci největší nevládní organizace, jejíž členové hospodáří na dvou třetinách půdy, naproti tomu řadu let varujeme a upozorňujeme na jednoznačně nepříznivý vývoj.

Jaké jsou tedy výsledky českého zemědělství?

- Vytvrle se snižuje objem klasické zemědělské produkce a zpožďují se nové programy nepotravinářského využití zemědělství.

- Zvyšuje se závislost na dovozu potravin, ztratili jsme schopnost vytvářet zisk, ten je tvořen díky dotacím, o kterých víme, že po roce 2013 budou významně sníženy.

Co se stalo po našem vstupu do EU?

Zdá se, že nevýhody převažují, a že české zemědělství a zpracovatelský průmysl nevyužili trhu EU, ale trh EU využil a využívá náš hospodářský prostor. Má k tomu jedinečný nástroj, a to obchodní řetězce, které má majetkově pod kontrolou. Ty ovládají už téměř 80 procent maloobchodního trhu potravin a ve své politice uplatňují dva směry. Narůstající nákupy zboží v domovských státech EU 15 a stlačování obchodních cen od českých zpracovatelů. Výsledkem jsou narůstající dovozy potravin a také surovin pro potravinářský průmysl ze zahraničí a snižování zemědělské a potravinářské výroby v ČR. Jako příklad mohu uvést dovoz vepřového masa z Rakouska. Za leden až duben roku

2007 (tento článek byl napsán počátkem června 2007) jsme ho dovezli za 351 mil. Kč, ve stejném období v předcházejícím roce to bylo za 191 mil. Kč a v roce 2004 (po vstupu do EU) za pouhých 13 mil. Kč! Lze před těmito čísly nečinně mlčet? Samozřejmě, že za tohoto vývoje již nejsme soběstační ve většině potravin. Konkrétní čísla soběstačnosti z roku 2005 jsou následující:

- brambory – 90,6 %
- ovoce – 51,0 %
- zelenina – 42,2 %
- mléko – 109,7 %
- vepřové – 80,7 %
- hovězí – 103,2 % (v roce 2007 pod 100 %)
- drůbeží – 89,3 %
- vejce – 95,6 %

Mimo mléka a obilí ztratila ČR soběstačnost ve všech potravinách, přičemž snižování soběstačnosti se zvyšuje. V roce 2007 k tomu přibyl ještě cukr, který v uvedeném přehledu chybí. Z někdejší evropské cukerné velmoci se staneme čistými dovozci. Vývoj je v rozporu se situací ve vyspělých zemích staré evropské patnáctky, které si soběstačnost hlídají a v některých případech vyrábějí násobky své spotřeby.

Jak lze situaci řešit?

Podle mého názoru zašly věci pod pokličkou bagatelizace, dezinformací a zkreslování skutečného stavu, na kterých se podílela řada ministrů zemědělství, kteří se až pohříchu často střídají, příliš daleko a řešení bude velmi obtížné. Nechci se pouštět do složitých úvah, protože ten základní krok, jak nám, českým zemědělcům a potravinářům pomoci, je poměrně jednoduchý – kupovat české potraviny, dát jim přednost před těmi z dovozu. Je třeba vědět, že za každým pecnem chleba, kilem masa či kostkou másla vyrobených z našich domácích surovin je kousek obdělané krajiny a zaměstnaný člověk. A je třeba si vybrat, zda to bude naše krajina, náš člověk nebo třeba rakouská krajina a rakouský člověk. Nehledě na to, že naše potraviny jsou většinou kvalitnější, je možno dohledat jejich původ atd. Jsou i čerstvější – mléčné výrobky minimálně o 48 hodin. Jsou i zdravější, protože používáme o polovinu méně chemie a o 40 procent méně hnojiv než zemědělci západní Evropy. Závěrem chci za české zemědělce spotřebitelům vzkázat: „**Naše suroviny – super potraviny!**“

Ing. Jan Veleba, prezident
Agrární komory České republiky

Kovboj od Jihočeského moře

V našich zeměpisných šířkách je zcela ojedinělým jevem. Zvolil si totiž stejný způsob obživy jako jeho zámořští kolegové – honáci z prérií kolem severoamerických rančů nebo gaučové z argentinských pamp.

Český kovboj Pavel Procházka obývá s manželkou Zdenou poblíž obce Želnavy u nádrže Lipno „garsonku na čtyřech kolech“ – maringotku, ale s veškerým komfortem moderní doby, elektrinou, vodou, pračkou, lednicí.

V okolí Jihočeského moře se stará Pavel Procházka především vsedě z koňského hřbetu o skot již 15 let. Absolvoval střední zemědělskou školu, ale ke koním se dostal už mnohem dříve o prázdninách na statku u prarodičů na Vysočině. „Prababička byla Američanka, a tak mi asi předala kovbojské geny právě ona. Už jako kluk jsem rád jezdil s koňským povozem na krmení. Pracovat s dobytkem ze sedla jsem začal v roce 1982 v JZD Světlá nad Sázavou. Jako ošetřovatel koní jsem se tady s nimi staral o stádo jalovic,“ vzpomíná na své začátky Pavel Procházka.

Na starosti má nyní s pomocnicí manželkou Zdenou pět stád, každé o padesáti až osmdesáti kusech, především masných plemen aberdeen angus, galoway a masný siementál. Od kříženců přecházejí zdejší chovatelé na čistokrevnou plemnitbu. „Chceme se zaměřit na vyšší úroveň chovu a produkovat matky býků. Je lepší dostat za plemenného býka o hodně víc než za jatečný kus,“ doplňuje jihočeský kovboj a pokračuje: „Každé stádo má svého traktoristu, který v zimě zaváží krmení a stará se o údržbu pastvin a ohrad. Já mám na starosti bezprostřední manipulaci s dobytkem, tedy jeho přehánění, třídění, očkování nebo číslování telat a dohledávání kusů, které z pastviny utečou.“

Manželé Procházkovi pečují také o 14 koní, především amerických kovbojských quarterů a paintů, dále o araby a křížence. Tolik plemen chovají proto, že univerzální kůň prostě neexistuje. Pochvalují si hlavně křížence mongolského koně s arabem, jakéhosi čtyřnohého Zátopka. „Není sice vhodný na rychlou práci, tele s ním třeba nedoženete. Za den je ale třeba ujet s kravami kolem dvaceti kilometrů a kůň je musí navádět na správnou cestu a popohánět, čímž urazí daleko víc. Když krávy utečou, za noc ujdou i 35 kilometrů. Musíte je najít a stejnou vzdálenost hnát zpět. Na to už američtí kovbojští koně vesměs nemají. Kříženci téměř neznají únavu a druhý den jsou schopni pracovat zas. Jsou to takové živé motory,“ říká honák Pavel.

Jak vypadá takový běžný den kovbojského tandemu? Když stoupne mlha, vyjedou se manželé poohlédnout po zvířatech. Pavel se vydá za kravami, Zdena za koňmi. Cestou zkontrolují

Technické unikáty rodiny

Dědkových

Nenápadnou cedulí s nápisem Historické traktory a stabilní motory najdete na průčelí rodinného obydlí č. 49 v Předměřicích nad Jizerou. Leží sice poněkud stranou od živé silnice i středu obce, avšak máte-li zálibu v historické zemědělské technice, určitě nezabloudíte.

Jak byste mohli, dříve než opustíte obecní cestu, upoutá vás na kraji dvora mohutný stabilní motor, dokonce i žentour, a pohlédnete-li dále, spatříte dvůr i zahradu plnou traktorových veteránů i dalších strojů – pamětníků. A to jste ještě nevzkročili dovnitř.

Jiří Dědek není zájemcem o historickou zemědělskou techniku neznámý. Bývá častým aktivním návštěvníkem zemědělských výstav a jiných akcí. Vidáme ho spolu s některým z jeho veteránů, ať je to traktor, nebo stabilní motor. Viděli jsme ho například na 52. mistrovství světa v orbě, které se konalo na polích u pražského Suchdola. Představil tam jeden z nejcennějších exemplářů své sbírky – traktor John Deere model B. Nejstručnější technická charakteristika: ležatý dvouválcový zážehový spalovací motor, spojka ovládaná ruční pákou, převodovka 2 + 1, ocelová pojezdová kola... Zájem o jeho unikátní exponát nebyl o nic menší, než o nejnovější traktory téže značky, stojící poblíž. A je třeba dodat, že to nebyl statický muzejní exponát; stačilo uchopit spouštěcí kliku a motor se rozběhl. Tak, jako před osmdesáti lety, kdy už se tyto traktory dovážely k nám přes oceán. Jedním z nich byl právě tento jedinečný veterán, který právem zaujímá mezi svými mladšími „kolegy“ důstojné místo v „zeleňém koutku“ bývalé stodoly rodiny Dědkových.

„Je to jeden z mých prvních traktorů,“ vypráví Jiří Dědek a popisuje, jak jej získal: „Pochází ze Skalska na Mladoboleslavsku, byl od prvního majitele a v dobrém stavu. Měl pouze prasklý palec magneta, ten jsme si nakonec vyrobili svépomocí. Motor byl zatuhlý, ale říkám si, nebudu sundavat hlavu, aby se nepoškodilo těsnění a ejhle – zatočil jsem klikou, motor zabafal a rozběhl se. Nevěřil jsem svým očím.“ Takže kromě jedné maličkosti u magneta je traktor v původním stavu tak, jak se vyráběl ve 20. a 30. letech minulého století. Jistě je to nejpádňější důkaz o spolehlivosti strojů této oblíbené značky se znakem jelena.

K tomu jedna perlička, se kterou se nám Jiří Dědek svěřil: „Tento John Deere se vlastně zachoval díky kolektivizaci zemědělství. Nevěříte? Protože měl železná kola, nevzali ho po roce 1948 do JZD, a tím mu nechtěně zachránili život,“ směje se jeho dnešní majitel a dodává: „Kdybych měl říct, kterého traktoru z naší sbírky si nejvíce vážím, pak je to právě tento John Deere model B. Nejen proto, že firma John Deere i výhradní dovozce zemědělské techniky této značky, STROM Praha, mají zájem o historii svých strojů. Pozvali mně do Ameriky i do Německa, kde je v Mannheimu největší evropská továrna na traktory. Viděl jsem nejen nejnovější traktory a jejich výrobu, ale také historické dobře udržované stroje. Byly jako nové, nadchly mě. Ale takového Johna, jako máme my, jsem nenašel.“ Doplňme, že Dědkových John, ač poznamenán sta-

„NESMÍTE HLEDĚT NA HODINY PRÁCE,“ ŘÍKÁ JIŘÍ DĚDEK.

Cestu na Klentnici lemují

živé sochy

PŘEDLOHOU ŽIVÉ SOCHY PANNY MARIE IMMACULATY (NEPOSKVRNĚNÉ) BYLA DŘEVĚNÁ POLYCHROMIE ONDŘEJE SCHWEIGLA V KLENTNICKÉM KOSTELE. STOJÍ NA ZEMĚKOULI A PŮLMĚSÍCI, NOHOU DRŽÍ HLAVU HADA.

ŽIVOU SOCHU SVATÉHO FLORIÁNA OBDIVOVALI SKAUTI Z JEVÍČKA.

Planina pod Sirotčím hradem v Pavlovských kopcích na jižní Moravě se stala již čtyřikrát poutním místem pod otevřeným nebem. Staří pamětníci tam pamatují poutě od kostela sv. Jiří v nedaleké Klentnici, konaly se až do pětáctýřicátého roku. Po válce byli násilně odsunuti původní němečtí obyvatelé a s nimi poutě zanikly. Obnovily se v roce 2004. „Vyrůstal jsem v Novosedlích, manželka, původem Češka, je z Klentnice. Vracíme se nejméně jednou za rok, už bez výčitek,“ říká jeden z odsunutých žijící dnes v Düsseldorfu.

Přijeli také 28. dubna 2007, aby obdivovali živé barokní sochy. Byly i pro mne důvodem, proč jsem se do Klentnice rozjel s fotoaparátem. Protože živé sochy vytvořil režisér Tomáš Pavčík z Malého divadla Kjógenu v Brně. Kjógen je stará tradiční japonská fraška, s římskokatolickou poutí nemá nic společného, ale pan režisér dovede vybrat a naaranžovat lidi. Hned na začátek cesty postavil muže v podobě sv. Floriána, stylizovaného do podoby vápencové plastiky na násvi v Horních Věstonicích. O kus dál asi kilometrové cesty až ke hradu poutníci míjeli svatou Barboru s mučednickou palmou v ruce, její předloha visí na zámku ve Valticích. Ve stínu vzrostlých keřů málem přehlédnete svatého Rocha. Nesměl u něj chybět pes, jemuž dal v plen své mužství poté, co odmítl další pokušení. Předlohou je vápencová socha na valtickém náměstí. Míjíme vzdělanou svatou Kateřinu Alexandrijskou s knihou a s palmovou ratolestí v ruce, originál stojí v průčelí kostela sv. Kateřiny v Bavorech.

Na konci cesty, na skalním vápencovém ostrohu pod hradem a zároveň nad poutníky se rozhlížel sám svatý Jiří s kopím v uniformě římského vojáka, když zrovna zabíjel draka. Tak ho namaloval Josef Winterhalder mladší na dnes již bohužel poškozeném obrazu hlavního oltáře kostela v Klentnici. Jiří hleděl na poutníky ze všech pálavských farností, od roku 2006 přijíždějí také z Rakouska. O rok později patřila klentnická pouť ještě skautům z celé brněnské diecéze, pozdravit poutníky přijel biskup Vojtěch Cikrle. Přijíždějí také lidé s mentálním postižením, jejichž ochráncem je právě svatý Jiří.

Nejen věřící může při této pouti najít uspokojení. I ateistovy oči potěší zmíněné sochy. Odměnou za nedlouhý výstup je pro všechny procházka areálem zříceniny Sirotčího hradu a rozhled na Mušovská jezera a vůbec na širý kraj pod Pálavou. Samotný hrad založil na počátku 14. století rytíř Siegfried Orfanus Waise, český sirotek. Po jeho smrti hrad propadl králi Václavovi I., aby se stal společně s nedalekými Děvíčkami královskou pohraniční pevností. Nejméně od poloviny 16. století pustnul, jeho původní podobu nelze přesně rekonstruovat. Je tam krásně.

Text a foto Jan Trojan

Fialovomasá

delikatesa

Už jste někdy jedli „švestkovou“ kaši, modrofialové hranolky či si pochutnávali na řízečku se „švestkami“? Že si děláme legraci? Ne tak docela. Na první pohled je to možné, ale po ochutnání byste zjistili, že se nejedná o nějakou divokou gurmánskou přílohu, ale typicky české brambory.

Modrofialové brambory totiž již pronikly do naší obchodní sítě a vyzkoušet si je mohou i naši drobní pěstitelé. Chce to jen trošku více trpělivosti, ale sadba i konzumní hlízy různobarevných odrůd brambor se dají sehnat. „To asi bude pěkná páłka,“ jako bychom slyšeli odkaz na cenu, který se v souvislosti s něčím atraktivním vždy nabízí. Není tomu tak. Naopak, fialové brambory se u nás prodávají

za ceny konkurující klasickým bramborám, a protože spotřebitelé jsou přece jen nedůvěřiví a většinou i konzervativní, dají se „jinak barevné brambory“ pořídit i levněji, než hlízy žlutomasé. Obchodníci totiž musí pracovat s cenou a zlevňovat, aby zboží prodali. Pokud mluvíme o konzervativním myšlení, rozhodně u těchto odrůd vůbec není na místě. Fialové brambory si mohou troufnout soupeřit s klasickými a kdo je ochutnal, tvrdí, že snad jsou ještě chutnější, než ty „běžné“.

Je libo Francii či Čechy?

Abychom vám usnadnili pátrání, napovíme, že fialové brambory mohou být různé provenience, nejčastěji však v naší tržní síti můžete narazit na zboží dovážené z Francie či ryze domácí. Například francouzská odrůda Vitelotte je varného typu A, naopak česká Valčí patří k varnému typu BC. Spotřebitel má tedy pokryto celé spektrum kuchyňského užití, od salátových „áček“, přes přílohová „béčka“ až po „céčka“, vhodná třeba pro přípravu kaše či bramborových knedlíků.

VITELLOTTE V POROSTU